

WSTĘP. O ZADANIACH I METODACH HISTORII KRYTYKI RELIGII

§ 1. Wielość definicji religii odbiciem jej obiektywnej wieloaspektowości	9
§ 2. Najważniejsze aspekty religii	14
§ 3. Przedmiotowe aspekty religii a podmiotowa definicja religii	20
§ 4. Wieloaspektowość krytyki religii	22
§ 5. Wzory osobowe jako personifikacje wartości	24
§ 6. Myśli i podmiot myśli	27
§ 7. Zainteresowania religijne a zainteresowania religioznawcze	31
§ 8. Problematyka podobieństw i różnic między poszczególnymi religiami	32
§ 9. Zróznicowanie krytyków religii	35
§ 10. Związek między krytyką religii a problematyką pochodzenia religii	39
§ 11. Funkcje religii	40
§ 12. Historia krytyki religii a historia walk klasowych	42
§ 13. Funkcje ateizmu a teoria dezintegracji pozytywnej	43
§ 14. Problematyka zanikania religii a wizja kultury świeckiej	44
§ 15. Religia w kategoriach formy i treści	48
§ 16. Krytyka a negacja dialektyczna	50
§ 17. Krytyka religii a obrona religii	53
§ 18. Historia ateografii jako istotny składnik historii krytyki religii	55
§ 19. Ilościowe aspekty badanych zjawisk. Zadania i metody ateometrii	59
§ 20. Historycy krytyki religii. Bibliografia podstawowa	66

ROZDZIAŁ I. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA STAROŻYTNEJ KRYTYKI RELIGII NA TLE PODSTAWOWEGO PROBLEMU CZASÓW STAROŻYTNYCH

§ 21. Podstawowy problem społeczny czasów starożytnych	93
§ 22. Religie starożytne wobec problemu niewolnictwa	96

§ 23. Starożytni krytycy ustroju opartego na niewolnictwie (Alkidamas, Jambulo, Euhemer, Arystonikos, Spartakus)	102
§ 24. Starożytne katalogi ateistów	108
§ 25. Różnorodność starożytnych krytyków religii	109
§ 26. Rozważania starożytnych o pochodzeniu religii	115
§ 27. Elementy krytyki religii w starożytnych mitach: Prometeusz, Herakles, Sofia, Demokracja	119

ROZDZIAŁ II. ATEIZM PRODIKOSA NA TLE DZIEJÓW ROZWAŻAŃ STARO- ŻYTNYCH O FORMIE I TREŚCI MITÓW

§ 28. Μυθος i λογος. Wydobywanie rozumnych treści z formy mitologicznej	124
§ 29. Teagenes i Metrodor. Kosmologia i psychologia jako treść mitologii	129
§ 30. Prodikos z Keos. Aksjologiczna teoria mitu	131
§ 31. Świecka perspektywa nieśmiertelności u Hippiasza z Elidy (Diotimy z Manti- nei)	139
§ 32. Persajos. Obecność człowieka we własnych dziełach jako podstawa nazywania ludzi i ich dzieł tymi samymi imionami	143
§ 33. Zenon, Chryzyp, Poseidonios, Komutus	144
§ 34. Redukcja mitologii homeryckiej do filozofii w dziele Heraklita Allegorety	146
§ 35. Plutarch z Cheroni. Religia a zabobon	147
§ 36. Plotyn i Porfiriusz	150

ROZDZIAŁ III. ATEISTYCZNA TREŚĆ KULTU DAIMONIONA U SOKRATESA NA TLE STAROŻYTNYCH PROCESÓW O ATEIZM

§ 37. Starożytne procesy o ateizm (Anaksagoras, Aspazja, Diagoras, Protagoras)	152
§ 38. Oskarżenie Sokratesa o bezbożność	159
§ 39. Pole daimoniona	169

ROZDZIAŁ IV. ATEIZM EUHEMERA NA TLE DZIEJÓW ROZWAŻAŃ STARO- ŻYTNYCH O SPOŁECZNEJ FUNKCJI RELIGII

§ 40. Ateizm Krytiasza	179
§ 41. Rozważania Platona o użyteczności kłamstwa w sprawach religii	182
§ 42. Ateizm Teodora z Cyreny. Krytyka religii ze stanowiska hedonizmu i eudajmo- nizmu	188
§ 43. Teoria Euhemera	192
§ 44. Drwiny Lukiana z religijnego kultu władców	195
§ 45. Swetoniusz o ubóstwianiu cesarów	196
§ 46. Polibiusz, Lucyliusz, Warro, Kurcjusz Rufus i Strabon o społecznej funkcji religii	198
§ 47. «Cztery teologie» Diona Złotoustego z Prusy	202
§ 48. Oinomaos i Demonaks	205
§ 49. Euhemeryzm a rozważania starożytnych o ateistycznej perspektywie nieśmiertel- ności	206
§ 50. Owidiusz i Horacy	209
§ 51. Cyцерон	213
§ 52. Seneka	218

ROZDZIAŁ V. PODSTAWOWE FORMY STAROŻYTNEGO MATERIALIZMU JAKO FUNDAMENTY FILOZOFICZNE STAROŻYTNEJ KRYTYKI RELIGII	222
§ 53. Pięć podstawowych form starożytnego materializmu	224
§ 54. Ateistyczne konsekwencje hylozoizmu	228
§ 55. Pluralistyczne formy starożytnego materializmu (Empedokles i Anaksagoras)	229
§ 56. Dwie interpretacje arystotelesowskiego hylemorfizmu	233
§ 57. Teofrast i Straton	235
§ 58. Różnica pomiędzy demokrytejską a epikurejską filozofią przyrody	

ROZDZIAŁ VI. LUKRECJUSZ I POCZĄTKI ATEISTYCZNEJ FILOZOFII KULTURY	243
§ 59. Najważniejsze różnice pomiędzy Lukrecjuszem a Epikurem	245
§ 60. Próba wyjaśnienia różnic pomiędzy Lukrecjuszem a Epikurem za pomocą policentrycznej teorii osobowości	253
§ 61. Stosunek Lukrecjusza do tradycji	257
§ 62. Ateizm Lukrecjusza	262
§ 63. Lukrecjusz o społecznej funkcji religii	264
§ 64. Ateistyczny sens inwokacji Lukrecjusza do bogini Wenus	270
§ 65. Różnice pomiędzy etyką Lukrecjusza a etyką Epikura	277
§ 66. Ateistyczna filozofia kultury	280
§ 67. Religia i tyrania w dziejach rozwoju społeczeństwa. Postęp i regres	285
§ 68. Historyczne losy poematu Lukrecjusza	

ROZDZIAŁ VII. KRYTYKA RELIGII ZE STANOWISKA STAROŻYTNEGO ANTYDOGMATYZMU	296
§ 69. Dwa podstawowe nurty sceptycyzmu: agnostycyzm i antydogmatyzm	301
§ 70. O różnicy pomiędzy pirronistami i akademikami	304
§ 71. Krytyka religii w <i>Zarysach pirronskich</i> Sekstusa Empiryka	310
§ 72. Krytyka religii w traktacie Sekstusa <i>Przeciw fizykom</i>	313
§ 73. Argumenty akademików	319
§ 74. Cztery typy «kontekstów ochronnych»	

BIBLIOGRAFIA	323
SKOROWIDZ RZECZOWY	346
SKOROWIDZ POSTACI MITYCZNYCH I BIBLIJNYCH	348
SKOROWIDZ OSÓB	350